

KIRKEGÅRDEN

December 2021

41. årgang

6

Funktionelt og
inspirerende inventar
til kirkegården

NYHED
Bikab Modus
120 el. 140 L kapacitet
Modulérbar

LANDSKAB
PARK & BYRUM

TLF: 7023 2999
WWW.G9.DK

INDHOLD

s. 04	Grandækning
s. 06	ARtour-Digital kulturformidling
s. 12	Mere biodiversitet på Odense Assistens Kirkegård
s. 24	Sådan kan vi give mere plads til biodiversitet på kirkegården
s. 30	Det genfundne kapel
s. 36	En fantastisk aften på Ribe Ny Kirkegård
s. 40	Byhistorie på en alternativ måde
s. 42	Krematoriekursus 2021
s. 46	Svendborg Assistens Kirkegård fejrer 200 år
s. 52	Kursustilbud
s. 58	Kalender

FORSIDE

Det er imponerende, hvad kombinationen af kreativitet, dygtighed og en "en lille smule" gran m.m. kan blive til... Den fantastiske flotte juleudsmykning kunne ses på Tarm Kirkegård i vinteren 2020/2021.

Foto: Christian Høybye Hougaard.

Redaktører:

Tommy Christensen
Mail: redaktion@danskekirkegaarde.dk
Tlf.: 20 41 61 86

Lene Halkjær Jensen
Helsingør Kirkegård
Mail: redaktion@danskekirkegaarde.dk
Tlf.: 26 24 72 28

Redaktion:

Anders Beck Larsen
Nyborg Kirkegårde
E-mail: anders@nyborg-kirkegaarde.dk

Annee Katrine Bonde
Sønderholm Kirkegård
Mail: sonderholm_kirke@mail.dk

Christian Høybye Hougaard
Gjellerup Kirkegård
E-mail: chha@km.dk

Hanne Ertbølle Gerken
Ribe Kirkegårde
Mail: hg@ribekirkegaard.dk

Mikkel Dalsby
Ballerup Kirkegårde og Krematorie
Mail: kgd@dalsby.dk

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
Mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Annoncesalg

Tommy Nilsson, Hvidovre Kirkegårde
Mail: tn@fkih.dk
Tlf. 23 45 35 56

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Springbakken 1
9230 Svenstrup J.
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk
Tlf: 60 53 59 00

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 1, 2022 sendes til redaktion@danskekirkegaarde.dk senest d. 15. januar 2022. Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

GRANDÆKNING

Af Lene Halkjær Jensen
redaktion@danskekirkegaarde.dk

Grandækning er en arbejdsopgave, der skaber travlhed rundt om på landets kirkegårde i de uger i oktober, november og december, hvor der pyntes op med gran på gravstederne.

Det er først når de sidste gravsteder er blevet pyntet med gran og hele kirkegården står smukt "pudset" og nyrevet, at julefreden for alvor kan sænke sig over landets kirkegårde.

Grandæknings historie

Traditionen med at grandække gravstederne stammer tilbage fra 1930'erne – og blev oprindeligt "opfundet" af de grønne organisationer som en beskæftigelsesfremmende foranstaltning, for at undgå at kirkegårdenes personale blev sendt ud i arbejdsløshed, når sæsonen for græsklipping, ukrudtsbekæmpelse og hækklipping var overstået. Grandækningen blev en kæmpe succes, der forlængede arbejdsæsonen for kirkegårdens personale og skabte nye arbejdsopgaver i skovbruget, hvor der klippes tonsvis af pyntegrønt.

Kostpris og arbejdsmiljø

Traditionen med at grandække gravstederne blev skabt dengang tid ikke kostede så meget, og arbejdsmiljø ikke var noget, man talte om. Kostprisberegninger og ønsket om et bedre arbejdsmiljø, har siden været med til at ændre grandækningens udseende og den måde, hvorpå grandækningen udføres.

I modsætning til tidligere, hvor grandækningen foregik direkte på gravstederne, i en knæsiddende eller foroverbøjet arbejdsstilling, udføres den nu mange steder på net, slisker, plader o.a., stående ved arbejdsborde, inde eller ude. Kreativiteten har de senere år været stor – og arbejdsmiljøet i forbindelse med grandækningen er generelt blevet væsentligt forbedret.

Klimaforandringer

Klimaforandringerne vil nok blive en stadig større udfor-

dring for grandækningen i fremtiden; især for den tradition, der hersker mange steder; at gravstederne helst skal være pyntet med gran inden den 1. søndag i advent. Det milde efterårsklima får bladene til at blive hængende på træerne lidt længere og medfører samtidig at granplantagerne sjældent når at få frost, og dermed modne af, før grenene klippes af til pyntegrønt. Den manglende afmodning forringer granets holdbarhed, og det milde klima, med et senere løvfald, er med til at udfordre arbejdet med grandækningen – når det alt sammen helst skal nås i rigtig god tid inden jul! ■

Inspiration

I dette nummer af bladet kan du se mange eksempler på, hvordan grandækningerne ser ud – og bliver udført – rundt om på de enkelte kirkegårde.

STAMA er danskproduceret

STAMA MK-10 fuldelektrisk løvsuger

- Selvkørende og trinløs elektrisk regulering af kørehastighed
- Større sugeevne end tidligere - og lave driftsomkostninger
- Med fjernbetjening og indbygget ladeapparat

STAMA Mini Basic EL

- Knækstyret: det kompakte og manøvredegtige køretøj til kørsel på områder med snævre passager
- 2 kørehastigheder for maximal sikkerhed og komfort
- Hydraulisk tiplad som standard - med mulighed for manuelt drejelad, så der kan tippes i 180°

STAMA Parker EL

- Vedligeholdelsesfrie gelbatterier
- Lad med 3-vejs tip
- Pålidelig og let at betjene

STAMA Multi EL m. ELS-L

- Smalt køretøj m. hydr. drejelad og affjedret foraksel, kombineret med støjsvag elektrisk sugehed

STAMA Mini RS EL m. ELS-B

- Knækstyret og med vendbar førersæde og hydr. tiplad, kombineret med støjsvag elektrisk sugehed

SE OG PRØV DET STORE UDVALG AF STAMA MASKINER HOS:

- Almas Park & Fritid, Ålborg & Brønderselv
- Lyngfeldt A/S, Hadsten
- Anker Bjerre A/S, Holstebro & Lemvig
- Herning Skov, Have & Park A/S, Herning
- Vemas A/S, Vejle
- Varde Have og Skovmaskiner ApS, Varde
- Esbjerg Park & Havemaskiner ApS
- Hans Holm A/S, Tinglev
- Sønderborg Skov- Park & Have Maskincenter ApS, Sønderborg
- Heden Maskinforretning A/S, Ringe
- Havdrup Maskinforretning A/S, Havdrup

GMR Care for the ground

STAMA | STENSBALLE | NESBO | ELKÆR

GMR maskiner a/s
Saturnvej 17
DK-8700 Horsens
Tel. +45 75 64 36 11
www.gmr.dk

ARTOUR – DIGITAL KULTURFORMIDLING

Af Stine Helweg, stihel@kk.dk
kirkegårdsvejleder, Københavns Kirkegårde og Krematorier

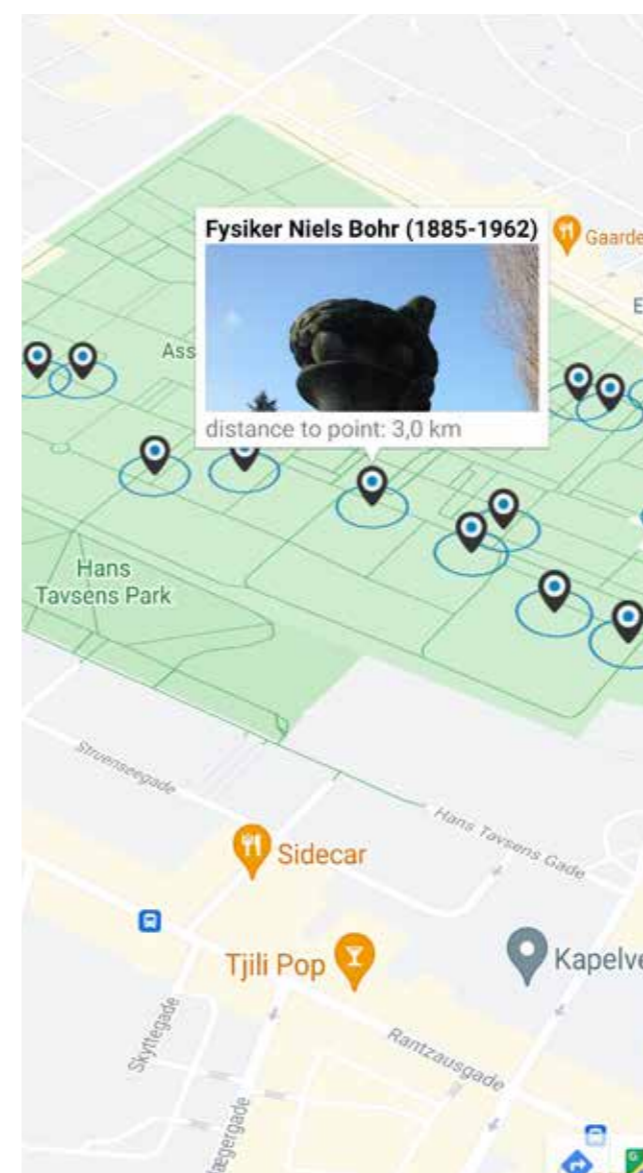
Her oprettes Niels Bohrs gravsted i ARtour. På kortet til venstre placerer indholdsopretteren markøren dér, hvor gravstedet befinder sig. Til højre i billedet kan der tilføjes fotoer til præsentationen.

ARtour er et simpelt værktøj til digital kulturformidling på kirkegårde og vil fremover blive en central del af kulturformidlingen på Københavns Kirkegårde.

Kulturformidling på kirkegårdene kan tage mange former og foregå ad mange kanaler. På Københavns Kirkegårde har vi traditionelt anvendt brochurer, bøger og rundvisninger samt selvfølgelig skiltning af udvalgte grave. Nogle skilte er i de seneste år blevet udstyret med QR-koder, der åbner for film med info om gravstedet og afdøde. Vi har også produ-

ceret en lydvandring.

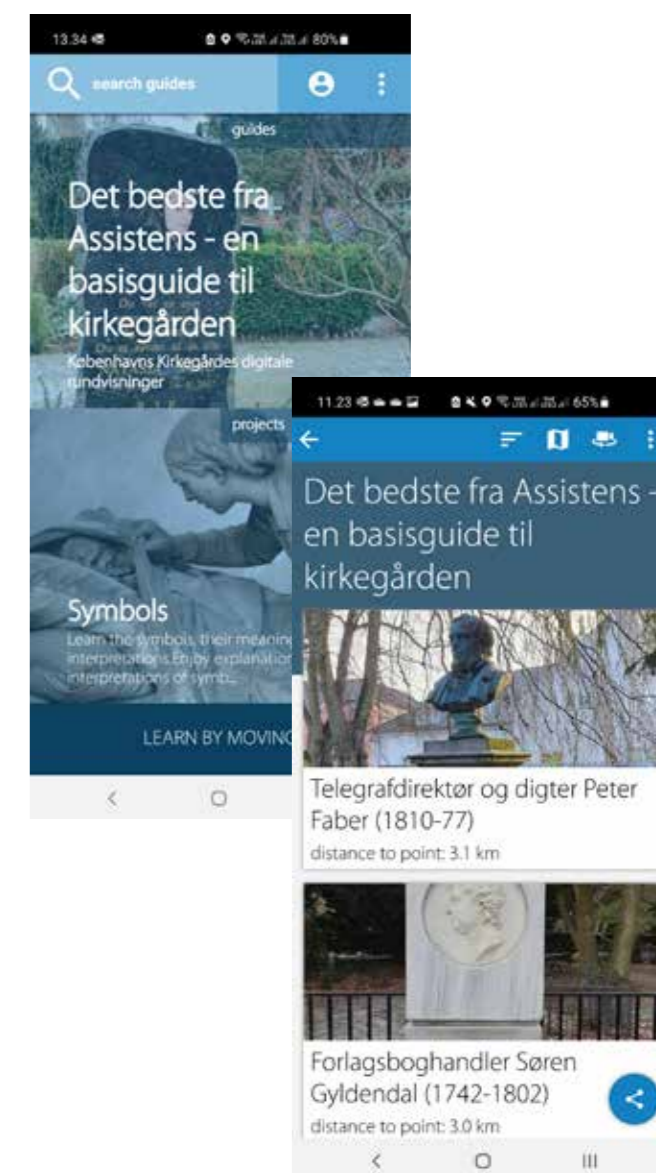
I de senere år har vi benyttet et nyt værktøj, som vi har så gode erfaringer med, at vi gerne fremover vil gøre det til en central del af kulturformidlingen på Københavns Kirkegårde. Værktøjet hedder ARtour. Det formidler indhold via såvel web som app, er ikke særligt avanceret at bruge, og så overflødig gør det et langt stykke hen ad vejen skiltningen af de kulturhistorisk interessante gravsteder, da brugerne via app'en nemt finder vej til disse grave på egen hånd.

Brugeren kan via app'ens kort danne sig overblik over alle de punkter/gravsteder på kirkegården, som der er oprettet indhold om. Et tryk på markeringen af Niels Bohrs gravsted viser et foto af gravstedet samt afstanden derhen. Da denne bruger befinder sig udenfor kortområdet, fremgår hendes egen placering ikke, men det ville den, hvis hun befandt sig på kirkegården.

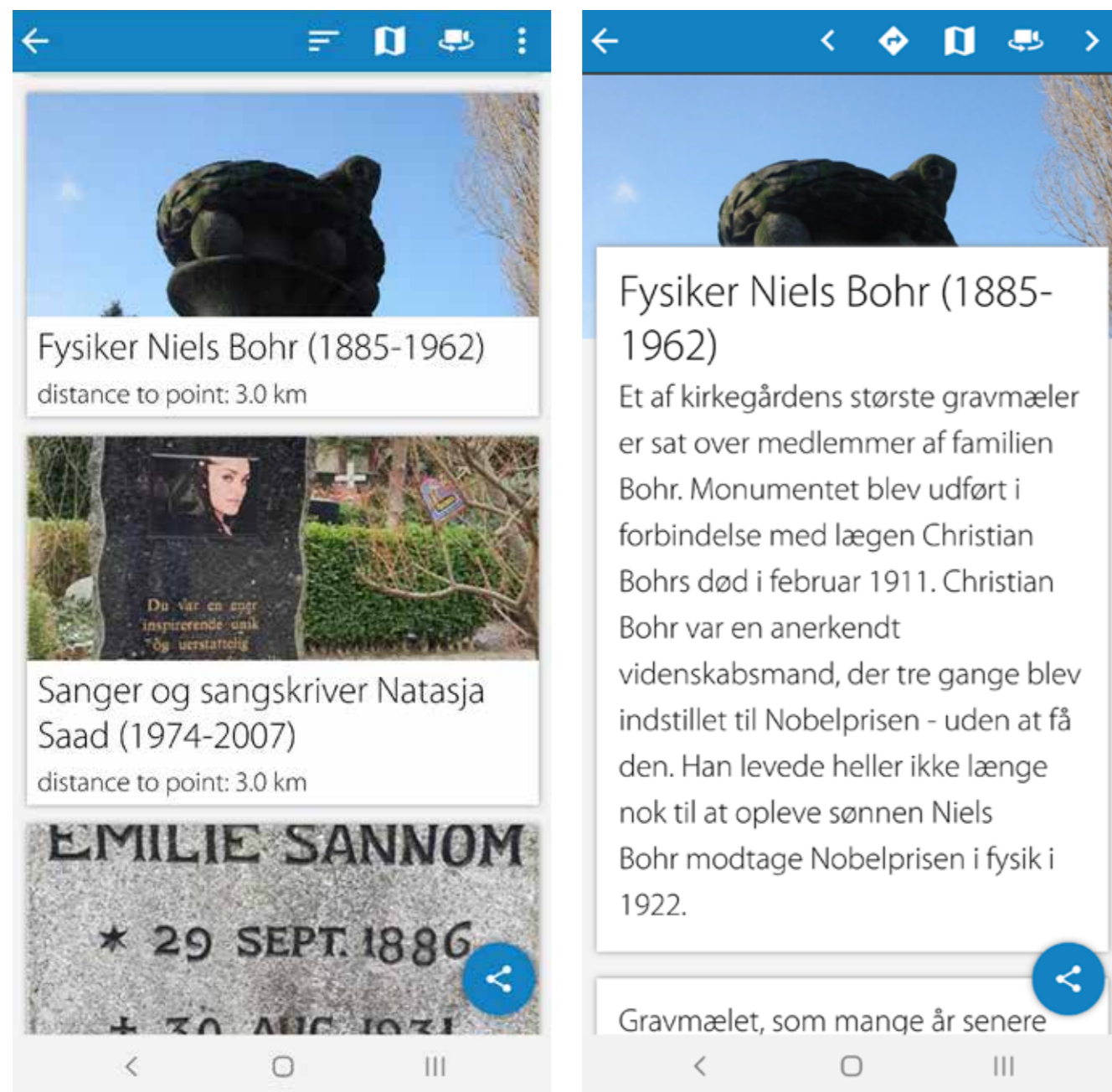
Kort fortalt er ARtour en ramme, som gør det muligt for formidlere at skabe indhold i tekst og billeder om gravsteder eller andre lokaliteter på kirkegården og lade dette indhold indgå i én eller flere digitale guider til kirkegården. Alle de lokaliteter, man opretter indhold om, skal placeres på et kort over kirkegården (ARtour bruger Google Maps).

Publikum kan tilgå indholdet via både web og app, men app'en er klart at foretrække, da man ved hjælp af den

Brugeren kan fra app'ens startside fremsøge de guider, som er tilgængeliggjort via ARtour – her Københavns Kirkegårdes 'Det bedste fra Assistens – en basisguide til kirkegården'. Når brugeren går ind på guiden, præsenteres alle punkterne i oversigtsform på en liste. I højre hjørne kan man vælge at se oversigten på et kort i stedet.

kan navigere kontekstbaseret på kirkegården. Man kan simpelthen se sin egen placering på det kort, hvor indholdsopretteren har markeret de formidlede gravsteder. Afstanden til disse punkter/grave oplyses såmænd også. Man kan som indholdsopretter på ARtour lave lige så mange guides og lige så mange punkter, som man orker. Hvis man har mange gravsteder, man gerne vil formidle, er det en fordel at fordele dem på flere, evt. tematiserede ture, da kortet jo viser samtlige de punkter/gravsteder, der er tilknyttet guiden, og derfor let kan blive uoverskueligt.

Lidt længere nede af listen finder vi Niels Bohr-punktet. Den fulde beskrivelse præsenteres, når brugeren vælger punktet.

Sådan kommer du i gang

Københavns Kirkegårde har fået adgang til ARtour via et medlemskab af European Cemeteries Route, som vi er en del af. Men værktøjet er også i fri handel og kan anvendes for ca. 25 euro månedligt. Læs nærmere på <https://ar-tour.com/>

Brugerne skal downloade app'en ARtour til deres telefon.

Hent den i app-store eller på Google Play:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.app.ARtour&hl=da&gl=US> (android),
<https://apps.apple.com/si/app/artour/id616601897> (apple)

Herefter vil de guides, der er gjort tilgængelige via app'en kunne fremsøges. ■

Grøn omstilling: Så er det nu

Kirkegårdskonferencen 10. marts 2022 på Hotel Nyborg Strand

Nu er det tid at tage det store spring fremad, sådan at kirkegårdene kan bidrage ligeværdigt til et bæredygtigt samfund. Derfor fokuserer Kirkegårdskonferencen 2022 på grøn omstilling. Hør om Folkekirkens nye initiativer og få inspiration til at håndtere omstillingen i kirkegårdens drift og indretning: Hvordan kommer vi f.eks. fra idé til reel forbedring af den biologiske mangfoldighed. Du kan også blive klogere på udviklingsplaner med afsæt i behovsanalyser og samspillet med brugerne om valg af gravsted.

Hør blandt andet disse oplæg:

- **Folkekirkens mål for grøn omstilling favner også kirkegårdene**
Margrete Winther-Nielsen, LM's repræsentant i styregruppen for grøn omstilling
- **Større biologisk mangfoldighed i græsarealer**
Marian Ørgaard, hortonom, Inst. for Plante- og Miljøvidenskab, Københavns Universitet
- **Inspiration til reduktion af CO₂-udledning**
Anders Bonde, provst, Faurskov Provsti
- **Mange dilemmaer i spændingsfeltet mellem tradition og forandring**
Katinka Schyberg, antropolog og ph.d.-studerende, IT-universitet

Hvis myndighedernes restriktioner ift. COVID-19 hindrer fysisk fremmøde, gennemføres konferencen i stedet online som et webinar. I givet fald får alle tilmeldte et afslag i prisen på 250 kr. De øvrige betalings- og annulleringsbetingelser er uændrede.

Pris

1.240 kr. ekskl. moms

Tilmelding

Senest den 24. februar 2022 på www.ign.ku.dk/kirkegaarde

Spørgsmål om tilmelding besvares af Tina Biel på tlf. 9627 2224 eller tb@organicer.dk

Program

Se hele programmet på www.ign.ku.dk/kirkegaarde

Yderligere oplysninger fås hos Tilde Tvedt på tit@ign.ku.dk eller tlf. 3533 1772

Arrangører

Konferencen arrangeres af Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning i samarbejde med Foreningen af Danske Kirkegårdsledere, Forbundet af Kirke- og Kirkegårdsansatte og Landsforeningen af Menighedsråd

GRANDÆKNING BRØNDERSLEV KIRKEGÅRD

Af John Hinze, kg.leder@broenderslevkirkegaard.dk

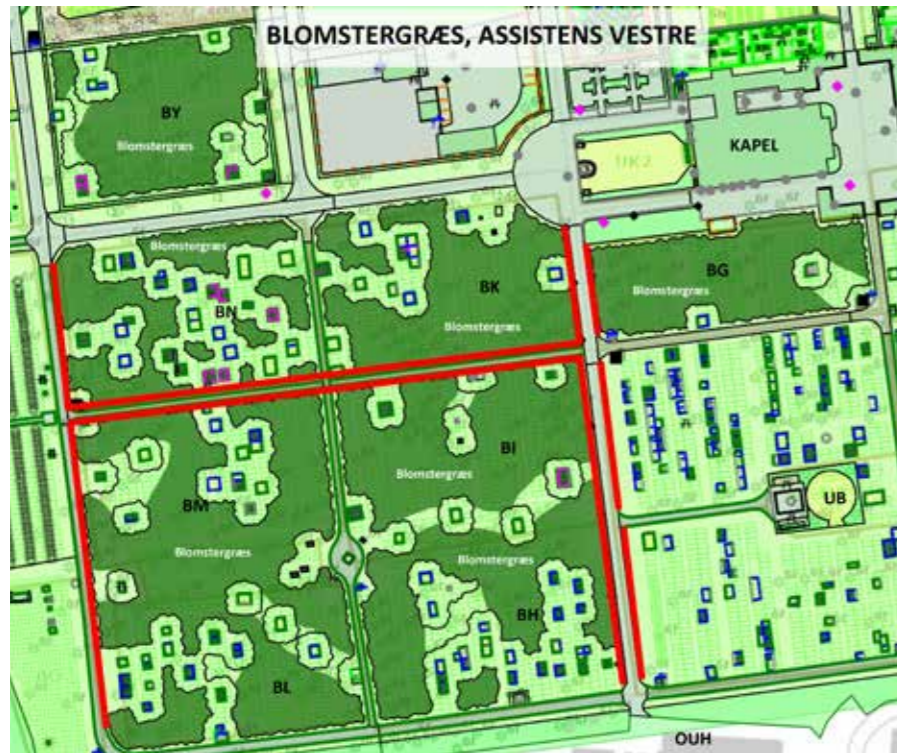
Indendørs laves grandækningen på net, reb, mursten og oasis.

MERE BIODIVERSITET PÅ ODENSE ASSISTENS KIRKEGÅRD

Af Casper Nicolai Khalik Pagh Vett, <mailto:cnpv@odense.dk>
Landskabsarkitekt MDL, Odense Kirkegårde

Mørkegrøn er områder med Blomstergræs med høslet. Røde områder er rabatter med Vilde planter.

Udviklingen i begravelsesmønstrene har efterladt meget store områder af Odense Kirkegårde ubenyttet. I hvert fald hvad angår gravsteder. Og Assistens Kirkegård er ingen undtagelse.

Udviklingsplan

Assistens Kirkegård opdeles af vejen Heden i en Østre og en Vestre del.

Den Østre del er kirkegårdens ældre del og er karakterise-

ret ved mange gamle gravminder, formklippede alléer og relativt mange gravsteder.

Vestre del, mellem Kirkegårdskapellet og Odense Universitetshospital, er mere "affolket" og her er der længere mellem gravstederne. En stor del af Vestre er derfor lukket for salg af nye gravsteder, som led i fremtidig regulering af kirkegården.

På Vestre findes endvidere kirkegårdens to "skovafdelinger" – i daglig tale Skovkirkegården.

Vi arbejder efter at udvikle Vestre mod mere skov- og naturpræget kirkegård, med ekstensiv drift. Dette er beskrevet i en udviklingsplan for kirkegården.

Planen beskriver samtidig at den Østre del skal sikre og styrke de kulturhistoriske og bevaringsværdige elementer, både gravminder og grønne elementer som fx formklippede alléer.

Et lille skridt mod mere biodiversitet

De seneste ca. 10 år har store dele af græsplænerne på Vestre været udlagt med reduceret drift, hvor græsset må blive op til 25 cm. højt. Det har fungeret fint nok ift. kirkegårdens gæster og græsset har egentlig tilført området en kvalitet, når det har stået og bølget blidt i vinden. Men bedst som man kunne nyde dette syn, var max-højden nået og græsset skulle klippes.

Efter klipping var områderne ikke så skønt et syn, men det var dog et første lille skridt mod mere natur på Assistens Kirkegård. Og jeg tror det har medvirket til, at gravsteds-ejerne i områderne, og kirkegårdens gæster generelt, har vænnet sig til et mere oplejst udtryk og haft nemmere ved at acceptere de tiltag, der er gennemført i indeværende år.

Det hører med til historien, at der i 2013 blev plantet ca. 100 nye træer på Vestre. Herunder bl.a. en del frugttræer.

Et større skridt mod mere biodiversitet

2021 blev så året, hvor vi tog et større skridt mod at transformere Vestre, give plads for mere "natur" og styrke betingelserne for dyre- og insektlivet på Assistens Kirkegård. Vi er med andre ord blevet lidt mere Vild med vilje.

Årsagen er bl.a. de før omtalte ledige arealer med græs, som har potentiale til at tilføre kirkegården flere naturværdier og flere oplevelser for kirkegårdens gæster. Et økonomisk incitament har også medvirket til beslutningen. Vigtigst har dog været muligheden for at styrke betingelserne for biodiversitet.

Jeg synes generelt man bør spørge sig selv, om det er meningsgivende at opretholde samme høje plejeniveau på alle kirkegårdens arealer? Særligt hvis den primære funktion som gravplads er sat på pause, eller som led i kirkegårdens udvikling.

Højt græs

På Vestre er der således omlagt ca. 21.000 m² græs til Blomstergræs med høslet. Græsset vokser nu vildt og slås ned en gang årligt, hvor høslet fjernes fra arealet. Vilde urter får lov at bryde frem og jorden vil stille og roligt udpines når afklip fjernes.

Adgang til gravstederne sker via klippede græsstier, som snor sig fra vejene gennem områderne. Vi slår græsset i en buffer om hvert gravsted samt i en zone langs veje og stier. På den måde sikrer vi udsyn og adgangsforhold og det høje græs ser planlagt og ikke tilfældigt ud.

Vilde planter

Næste skridt har været at skabe endnu bedre betingelser for insekter og bier – og flere oplevelser for kirkegårdens gæster. Det har vi gjort gennem produktet Vilde planter fra Urbangreen fra Byggros.

Vilde planter

er 13 udvalgte hjemmehørende planter, der leveres som små plugs i bakker til udplantning.

Plugs med Vilde planter.

Artsliste:

Alm. Kællingetand	<i>Lotus corniculatus</i>
Blåmunke	<i>Jasione montana</i>
Alm. Røllike	<i>Achillea millefolium</i>
Alm. Kongepen	<i>Hypochaeris radicata</i>
Liden klokke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Slangehoved	<i>Echium vulgare</i>
Alm. Knopurt	<i>Centaurea jacea</i>
Merian	<i>Origanum vulgare</i>
Vild guleros	<i>Daucus carota</i>
Hvid okseøje	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Blåhat	<i>Knautia arvensis</i>
Gul snerre	<i>Galium verum</i>
Nældebladet klokke	<i>Campanula trachelium</i>

Langs hovedakserne har vi etableret 2 m. brede rabatter med Vilde planter. Her har vi plantet 26.000 plugs i 1300 m² bed. Altså 20 stk./m².

Ved plantningen har vi valgt at anvende Arbor Strips, også fra Byggros, som er et vandoptagende biologisk nedbrydeligt produkt, der er med til at sikre vand til planterne i etableringsfasen, ca. 2-3 år. Arbor Strips ses som de hvide

Blomsterrabatter.

Arbor Strips i plantehuller

Hængebøgen besigtiges før fældning.

rør i plantehullerne på fotoet. Vi har tidligere med succes anvendt Arbor Strips ved projekter på kirkegården.

Gamle gravsten

I skrivende stund er vi endnu ikke nået dertil, men vi vil senere udlægge enkelte store natursten (gamle gravsten) i rabatterne, så der om sommeren også er steder insekterne kan sætte sig og søge varme.

En aldrende kæmpe får nyt liv

Samtidig med projektet med Vilde planter, ville skæbnen at vi var nødt til at sikkerhedsfælde en ca. 140 år gammel hængebøg på Assistens Kirkegård, Østre del. Se før- og efterbillede af hængebøgen.

Vi valgte at anvende kronen som kvashegn på Vestre, hvorved der gives mulighed for insekter og smådyr at søge føde og skjul. Den skulpturelle stamme blev stående som en form for fortælling. Forberedt til insekter og svampe og ugler med motorsav og kyndig hånd af træplejefirmaet Skovgårds Træpleje.

En del af de nedskårne grene har vi udlagt som brænde-

stakke (insekthoteller) på Vestre, i det høje græs. Det giver en helt særlig skovstemning, når man går tur ad de slyngede stier i området.

Med de omtalte arbejder synes jeg vi har fået skabt et fredfyldt og frodigt grønt område på Assistens Kirkegård i Odense, som er til gavn og glæde for både insekter, dyr og kirkegårdens gæster. Fokus på genanvendelse af materialer har bidraget til et interessant projekt.

Vi er bevidst om, at ikke alle har lige nemt ved at forlige sig med et sådant syn på kirkegården, men jeg synes ikke vi kan sidde behovet for mere biodiversitet overhørig, når vi har så meget plads på vore kirkegårde. Jeg mener absolut kirkegård og biodiversitet / naturværdier er forenelige. I tilfældet Assistens Kirkegård Odense, synes jeg faktisk det har tilført kirkegården mere værdi og oplevelse.

Sidste skridt

Nogle vil nok have bemærket at jeg slet ikke har omtalt muligheder for ophold. Nok har vi enkelte bænkepladser i området, men sidste skridt bliver at etablere en "Mindeplads" centralt i området. Her opstiller vi to store plinte i

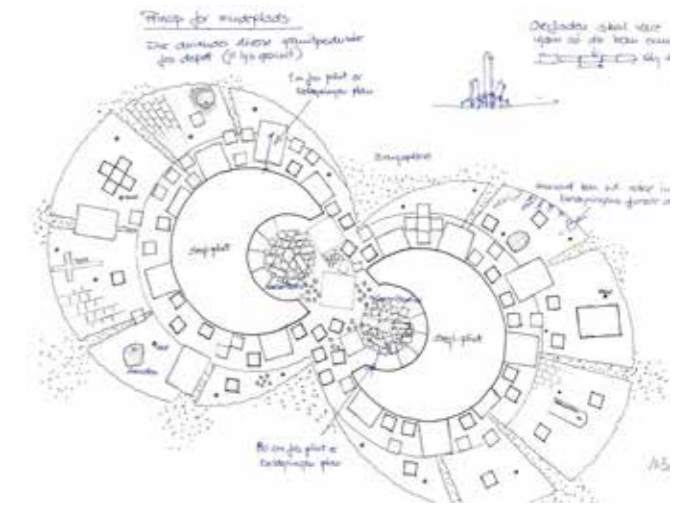
Kvashegn i randplantningen på Assistens Vestre.

Når lyset falder gennem trækroneerne, bliver der en nærmest højtidelig ro i området.

Stammen fra hængebøgen.

Råskitse over Mindepladsen, der etableres i løbet af efteråret 2021.

en belægning af genanvendte gamle gravsten. Belægningen udføres, så der kan samle sig vand i hulninger – et af de elementer vi ikke har mange af. Samtidig er det intentionen at græs og urter kan få lov at snige sig ind i belægningen, så der på den måde opstår en "naturlig" sammenhørighed.

Mindepladsen etableres efterår 2021. Navnet har den fået, da vi nedsætter vaser i belægningen, så man kan komme og sætte en buket eller blot opholde sig i området, hvis man ikke har et gravsted at komme til. ■

Fakta Assistens Kirkegård

Alder og størrelse

Indviet år	1811
Areal	32 ha.
Aktivt gravstedsareal	< 3 ha.

Grønne elementer

Kirkegården rummer bl.a.:

Fuldkronede træer	1563 stk.
Frugttræer	58 stk.
Levende hegn	6264 m ²
Formklippede træer	1160 stk.
Staudebede / -flader	3394 m ²
Græsplæne	154584 m ²
Blomstergræs	21783 m ²

Dyreliv

Rigt dyreliv med bl.a. rødt og sort egern, mange harer og 65 registrerede fuglearter.

GRANDÆKNING SØNDERHOLM KIRKEGÅRD

Af Annee Katrine Bonde, sonderholm_kirke@mail.dk

2 tomme benzintønder tager en ekstra tørn som arbejdsbord, inden de bliver sendt på genbrugsstationen.

Strimler af samme type plasticnet bruges til at lave rammer til granpyntning af plæneplader. Rammen og en dekorationskasse i hjørnet fæstnes til jorden med kramper lavet af hegnstråd, inden de pyntes med gran. Rammerne kan genbruges, er billige at lave og lette at opbevare sammen med de øvrige plasticnet.

Vognen, som resten af året bruges til at køre blomster ud på kirkegården efter handlinger, tjener som mobilt arbejdsbord i grandækningstiden. I den periode må katafalken fra kirken overtage tjansen med blomstertransport.

Vognen bliver pakket ind i en presenning, så den bedre kan holde til det fugtige vejr, og der laves en platform af et par små plasticpaller, så arbejdsøjden passer. Håndtagene på blomstervognen er som skabt til at hænge plasticnettene, der bruges til granbort, på.

Fortidens (t.h.) og fremtidens (t.v.) base for gravdekorationer. I alle typer granpyntninger indgår en gravdekoration, som laves indendørs om morgenen, før det bliver lyst nok til at arbejde ude. Indtil for få år siden blev alle dekorationer lavet i oasisblokke, men i disse år er de gradvist ved at blive udfaset til fordel for metalblokkene, der kan genbruges år efter år.

En stor del af granpyntningen på kistegravsteder laves af granbort på plasticnet med 5 x 5 cm felter. Borterne laves stående ved arbejdsbordet, inde eller ude. Modulerne har en længde på 50 cm som gør, at de let kan tilpasses et individuelt udtryk på de fleste gravsteder, når de lægges i forlængelse af hinanden og suppleres med fladedækning. Når granpyntningen skal fjernes om foråret, kan grenene let rystes af nettene, og når de ikke er i brug, opbevares nettene udendørs i kasser af pallerammer. Indtil videre har de samme net været brugt i 3-4 år.

HISTORISKE TILBAGEBLIK I JUBILÆUMSÅRET:

KAMPEN OM KREMATORIET

Af Dick Kreinøe, dick@kreinoee.dk

Dræning af området. Det er Kirkegårdsinspektør Johannes Henriksen, der er fører af trillebøren.

I 1964 fik Gladsaxe kirkegård et krematorie efter flere års undersøgelser af kremeringsbehovet og i stærk konkurrence med kirkegården i nabokommunen Herlev.

Menighedsrådene i Herlev og Gladsaxe, kæmpede i starten af 1960'erne om at få lov til at bygge et krematorie.

Gladsaxe menighedsråd brugte meget tid og energi på at overbevise de kirkelige myndigheder om, at et nyt krematorie skulle ligge i Gladsaxe. De sendte en delegation ind i kirkeministeriet for at forelægge deres sag. Om dette besøg gjorde udslaget til at krematoriet kom til at ligge i Gladsaxe, melder historien intet om.

Byggeriet er en helhed i et plan med kapelsal, køle- og frysefaciliteter samt et krematorium.

Der er heldigvis flere billeder fra perioden som illustrerer arbejdet, og derfor kan man få en fornemmelse af hvordan det var dengang.

Først skulle der gøres klar til at bebygge på området og der blev samtidig gjort klar til kirkegårdsanlæg i det omkringliggende område, og der skulle laves veje hen til krematoriet:

I forbindelse med byggeriet, opførtes en klokkestabel. Klokkestablen blev senere brugt som model for kirkegårdens brevlogo.

Efterskrift

I 2011 lukkede Gladsaxe krematorium. På det tidspunkt kom der miljøkrav om at røgen skulle renses. Det ville koste 3,5 mil. at etablere et filter på ovnen.

Anlæggelse af veje og jordarbejde.

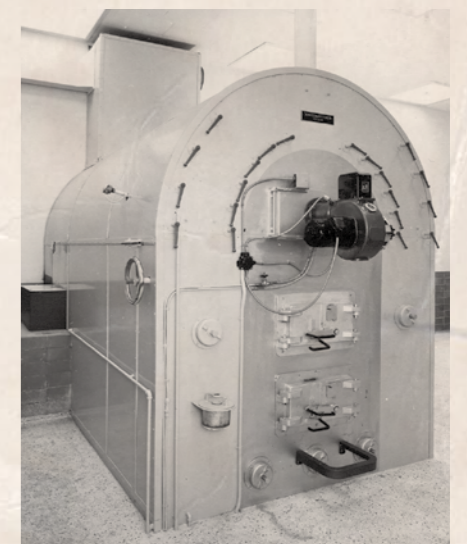
Byggefasesen i 1963.

Den færdige bygning i 1964.

Kapelsalen.

Krematoriet. Ovnen var en Markus-Kristiansen.

Klokkestabelen blev senere brugt som model for kirkegårdens brevlogo.

Arkitekt E. Kiær og Knud Larsen. 1974.

Udgifterne til denne investering skulle indtjenes ved at øge antallet af kremeringer, og derved blev der på det tidspunkt, for mange krematorier i hovedstadsområdet. Derfor blev det besluttet at Gladsaxe krematorium skulle lukkes.

Det medførte at vi fik mulighed for at indrette et mødelokal i det gamle krematorium, som i dag fortrinsvis bruges til begravelseskaffe. Men det er en helt anden historie. ■

Kim Poulsen
Mobil 40 32 11 90

Lunikvej 9
2670 Greve
Tlf. 43 45 11 90

ks-treecare.dk

Digitalt Kirkegårdskort

OPMÅLING I HELE DANMARK

13	123	127	256	260	264
14	124	128	257	261	265
15	125	129	258	262	266
16	126	130	259	263	267

- Opmåling
- Kort
- Plejeplaner
- Rådgivning
- Protokoller
- Afsætning
- Ajourføring
- Nummerering
- 25 års erfaring

Landinspektørcentret %
Nygade 46 - 7400 Herning - Tlf. 97 12 36 88
 herning@lcdk.dk - www.lcdk.dk

Vi er dem med det brede sortiment

Vi ønsker alle en god Jul samt et godt Nytår. Vi ser frem til at mødes igen i det nye år.

Vejenbrød Planteskole

Vejenbrødvej 25 - 2980 Kokkedal - Tlf. 48 28 01 77
 www.vp-as.dk - salg@vp-as.dk

Wad
LANDSKABSARKITEKTER A/S

Udviklingsplaner | Naturkirkegårde
Omlægninger | Tilgængelighed og meget, meget mere...

Engtoften 3, st. 15
DK 8260 Viby J
Telefon 86 52 17 77
www.wadlandskab.dk
marina@wadlandskab.dk

NY BOG! Bestil dit eksemplar på hjemmesiden.

BLIV GRØN KIRKEGÅRD

TJEKLISTE TIL AT BLIVE EN MERE KLIMA- OG MILJØVENLIG KIRKEGÅRD

GODE GRUNDE TIL AT BLIVE EN GRØN KIRKEGÅRD

- GLÆDE OG RESPEKT FOR HELE GUDS SKABERVÆRK
- KLIMA-, MILJØ- OG NATURHENSYN
- GLOBAL RETFÆRDIGHED
- PENGE OG RESSOURCER AT SPARE

grønkirke.dk

Schäffer

2428 SLT

Kompakthed og styrke i skønneste forening!

- KUN 89 cm bred
- KUN 189 cm høj
- MEN løfter 1000 kg på palle helt til top!

KOMPAKT & STYRKE

LAGERFØRENDE FORHANDLERE

Anker Sjørris, Holstebro	97421010
Almas Park & Frilid, Aalborg	96330300
A.P. Jørgensen, Ribe	75420977
Farsø Maskinhandel	98632222
Glamsbjerg Maskincenter	64721460
Hans Holm Maskinforretning, Tingløse	74644894
Hansen Auto & Maskinervice, Esbjerg	22537211
Haldsten Maskiner	25295588
Henrik A. Fog A/S	43969811
Helms TMT-Centret, Herning	99292930
Helms TMT-Centret, Aarhus	86109108
Helms TMT-Centret, Ringsted	57111100
Maskincenter Borskilde	46572702
Midtjyske Traktørlager A/S, Nørretofte	86398480
O. Søndergaard & Sønder, Otterup	66011102
Sivertsen A/S, Borskilde	46733522
Sivertsen A/S, Bornholm	56947450
Veggerlev Landbrug & Maskinervice ApS	24600050

Schäffer CONSTRUCTION
DIN KOMPROMISLØSE HJÆLPER NÅR ARBEJDET BLIVER RIGTIG TUNGT!

WWW.SCHAEFFER.DK
+45 99 28 29 30
HELMSS

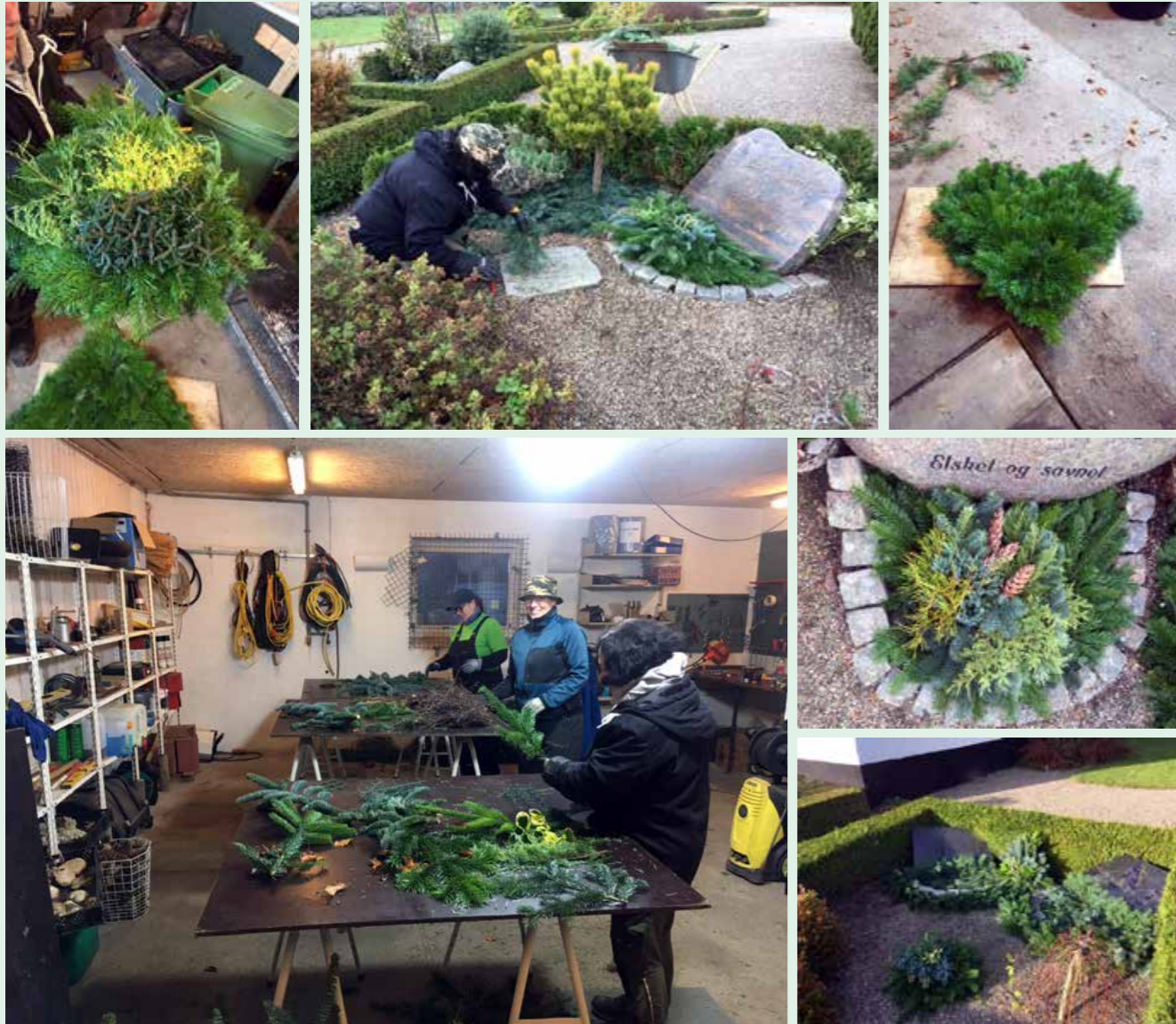
GRANDÆKNING

FRAUGDE, ALLERUP OG DAVINDE KIRKEGÅRDE

Af Charlotte Kroneder, fraugde.kgd@post.tele.dk

Første dage med grandækning. Vi starter på Allerup Kirkegård fordi der ikke er mange træer og derfor ingen blade der lægger sig over grandækningen. Her skal dækkes 48 gravpladser og 6 urnegravsteder. Vi er 3 personer til at

dække. Vi prøver alle nye metoder til grandækning: På net, mursten, sammenfildrede birkegrene eller grangrene. Vi skal i alt dække ca. 342 kistegravpladser og 40 urnegravsteder. ■

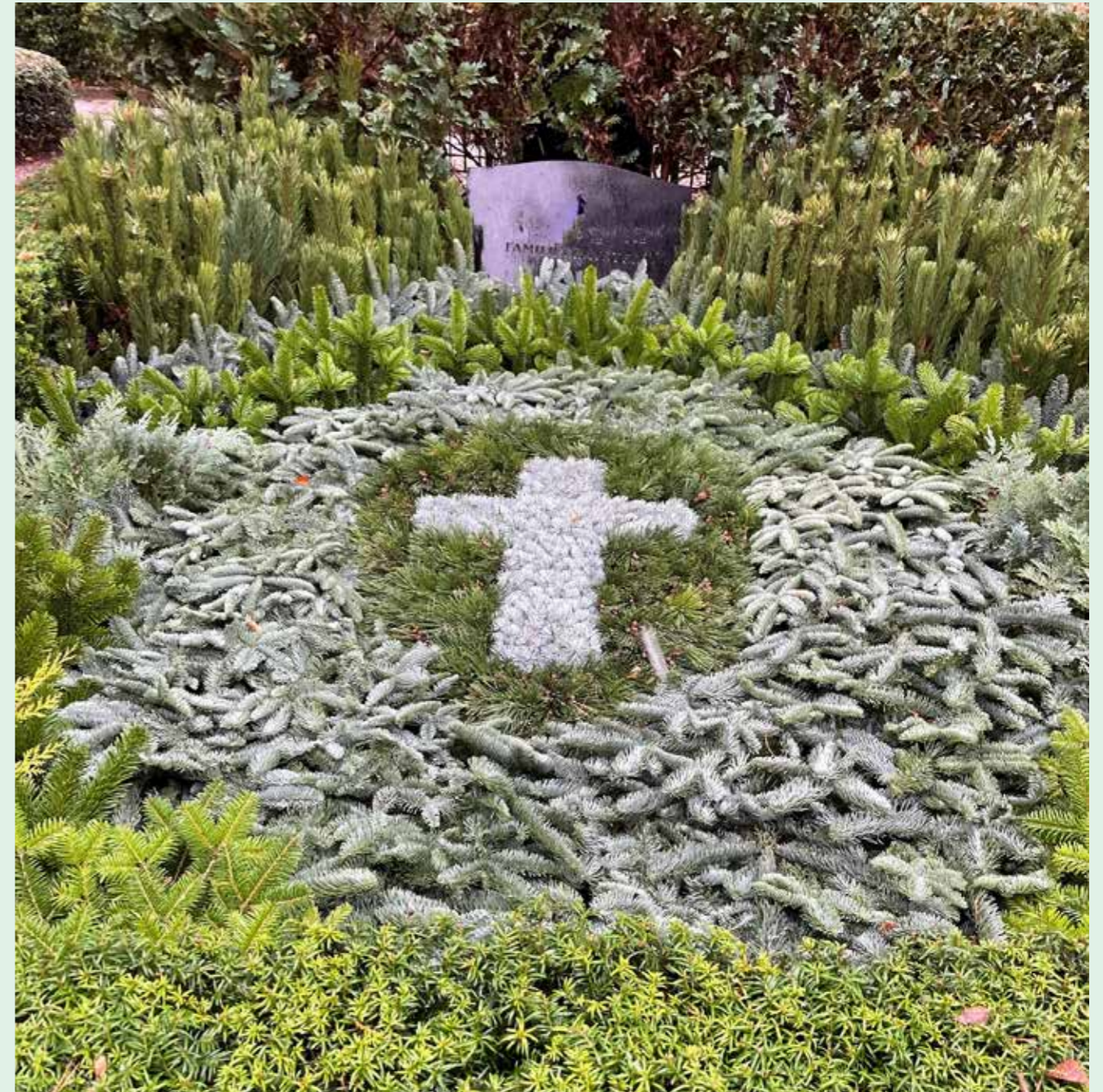

GRANDÆKNING

GARNISONS KIRKEGÅRD

Af Klaus Frederiksen, kjf@km.dk

En af de overdådige granpyntninger på Garnisons Kirkegård. ■

SÅDAN KAN VI GIVE PLADS TIL BIODIVERSITET PÅ KIRKEGÅRDEN

Af Ann Berit Frostholt, abf@nature-works.dk
Nature Works, Naturdesign og biodiversitetsrådgivning

Det første gravsted af denne type er anlagt i september 2021 på Bellinge Kirkegård, Odense SV.

Mange drømmer i dag om at blive begravet i naturen. Mulighederne er dog ikke mange. Primært kan man i dag vælge at blive begravet i en urne i uindviet jord i en godkendt skov.

Det harmonerer dårligt med ønsker om kistebegravelse i naturen og i indviet jord. Da min far døde i 2020 opstod ideen om at invitere naturen ind på gravstedet, ind på kirkegården. Han holdt meget af naturen og da jeg til daglig arbejder med biodiversitet, lå det lige for at skabe et levende eftermæle. Deraf fødtes ideen til "naturgravstedet".

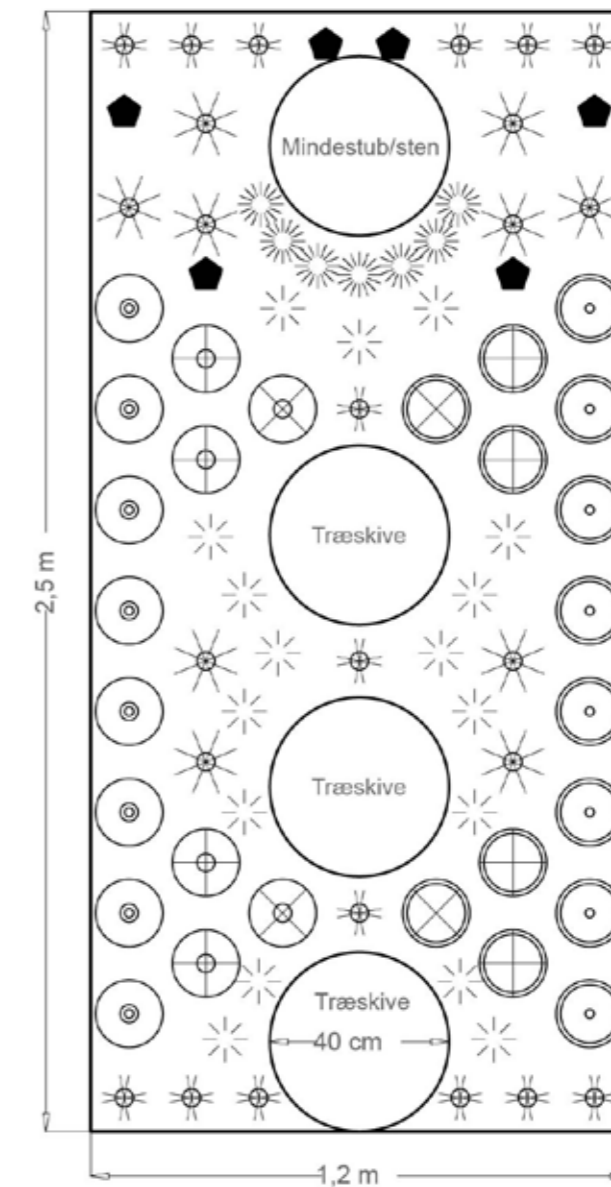
Naturgravstedet – en lomme med vild natur

Naturgravstedet er en tidssvarende løsning til personer

og pårørende til afdøde, der ønsker at give plads til livet efter døden, og til kirkegårde, der ønsker at bidrage til den grønne omstilling ved at give plads til biodiversitet. Det er et bæredygtigt og biodiversitets-venligt koncept til beplantning af urne- og kistegravsteder. Konceptet består af et naturdesign, en planteliste samt en vejledning til anlæg. Hvert design består af en unik sammensætning af vilde danske planter, der gavner biodiversiteten. Besøgende vil møde et levende og sanseligt gravsted, som er indbydende at opholde sig ved, når de kommer for at mindes. For graveren er det en genvej til at skabe små lommer med vild natur, der bidrager til Grøn Kirke.

Det viste naturgravsted er tilplantet med et miks af 10

- Alm. røllike
- Blåhat
- Merian
- Akeleje
- Nældebladet klokke
- Alm. kællingetand
- Smalbladet timian
- Engelskræs
- Trædebregne
- Martsviol
- Krokosløg
- Vintergækløg gruppe af 5

Hvert design består af en principskitse samt en planteliste og en vejledning til anlæg. Her et design til et enkeltpersonsgravsted.

vilde planter, som findes naturligt i den danske natur, og en enkelt lav tæppedannende staude. I alt er anvendt 70 planter og 100 forårsløg.

Minde-stubben er blevet til med inspiration hentet på Kertemind Kirkegård. Den er skåret i asketræ og sat i jorden med tre fastmonterede spyd. Der påsættes en mindeplade på den skrå flade. Indhakkede symboliserer at "livet er brudt", som var et særligt ønske fra en pårørende. Stubben vil langsomt nedbrydes og forgå. Det er en del af fortællingen, og det understøtter en anden del af biodiversiteten, nemlig de svampe og insekter som hører til i nedbrydningskæden. Da netop dødt ved i store dimensioner er en mangelvare i det danske landskab, gives her en

ekstra håndsrækning til den trængte natur. Man kan vælge at erstatte stubben med tiden eller sætte en sædvanlig gravsten i stedet.

Variation i plantevalget giver mere liv

Der sælges pt. seks forskellige designs, der er tilpasset urnegravsted og kistegravsted til henholdsvis en og to personer. Der kommer løbende flere designs til for at øge variationen i plantesammensætning og udtryk. Det vil på sigt skabe mere liv på de kirkegårde, der er åbne for naturgravstedet som beplantningsløsning.

I hvert design er planterne nøje udvalgt som værts- og fødeplanter for sommerfugle, vilde bier og andre insekter

Om Nature Works

Virksomheden ejes og drives af Ann Berit Frostholm. Til daglig rådgiver hun institutioner, skoler, boligforeninger og virksomheder om, hvordan man giver plads til den vilde natur på de grønne områder gennem praktisk vejledning og naturdesigns afstemt med ejere og brugere. Ann Berit er åben for samarbejde om formidling og rådgivning om biodiversitets tiltag på de danske kirkegårde. Hun kan også kontaktes for mere information om "naturgravstedet".

Se mere på www.nature-works.dk eller kontakt hende på mail abf@nature-works.dk eller telefon 22197642.

Med det rette plantevalg kan et gravsted også blive et levested. Her suger en blåfugl nektar på rejnfan.

med blomstring fra det tidligste forår til ind i efteråret. Planterne er overvejende flerårige og vil over en kort årække danne et tætsluttende plantedække på gravstedet, så ukrudtslugning minimeres. Ingen af de valgte planter har aggressiv frøspredning eller spredning ved udløbere for at undgå utilsigtet spredning til nabogravsteder. Der er desuden lagt vægt på, at planterne har en højde som passer med et gravsteds størrelse, såvel som planter egnet til forskellige jordtyper og lysforhold.

Nogle designs indeholder et lille spejlbassin med meget lav vanddybde (og dermed minimal gravedybde) for at give plads til vandlelementet, der også tiltrækker liv. Der er også designs som gør brug af velplacerede kampesten på solrige gravsteder for at skabe varmepladser for sommerfugle, guldsmede og firben. Et vist vedligehold over tid må påregnes, med lugning i etableringsfasen og udskiftning af enkelte stauder på grund af alder eller mistrivsel. Så vidt muligt henvises i materialet til regionale forhandlere af vilde danske planter for at lette anlægget for graver og/eller pårørende.

Naturgravstedet anbefales til Grøn Kirkegård

Er du leder af en kirkegård, som er registreret som Grøn Kirkegård eller ønsker at blive det som led i den grønne omstilling, så er naturgravstedet en oplagt mulighed. Med de forskellige naturdesigns, som er tilpasset standard urne- og kistegravsteder, får I en afstemt løsning som tilgodeser biodiversitet og opfylder adskillige punkter i "Bliv grøn kirkegård – tjekliste til at blive en mere klima- og miljøvenlig kirkegård" udgivet af Grøn Kirke.

Tænker I større omkring Grøn kirkegård, så kan Nature Works også bidrage med kvalificeret rådgivning om, hvordan I skaber løsninger uden for de udlagte gravsteder, som kan gavne biodiversiteten på kirkegården. Der tages afsæt i de lokale naturforhold og jeres ønsker til udtryk i de designede løsninger for at sikre natureffekt og afstemning med forholdene på jeres kirkegård. Desuden ydes praktisk vejledning og formidling omkring de valgte tiltag efter behov. ■

SALGSBOD PÅ ÅBYHØJ KIRKEGÅRD

Af Michael Hamerslag, mh@aabysogn.dk

Vi startede for 3 år siden med en bod på kirkegården.

Det viste sig at være en rigtig god ide.

Vore brugere af kirkegården er meget begejstrede for dette tiltag.

Vi har nu 2 boder med årstidens blomster, kranser, gran, blomsterbægre, gravlys m.m.

I maj 2021 fik vi 2 bistader anbragt et godt sted på kirkegården, så der bliver også solgt honning fra boderne. Betaling foregår med mobile pay. ■

GRANDÆKNING SKJERN KIRKEGÅRD

Af Sabine Mogensen, Skjern-kirkegaard@mail.dk

Vores grandækning bliver lavet på plader og sliske, kørt ud på en vogn og skubbet af. Den største del af arbejdet foregår i vores maskinhus, men der bliver også lavet lidt finish på stedet.

Grandækningsperioden starter i uge 41 med sætning af fyrtoppe og slutter gerne den 1. uge i december. 6 gartnere lægger gran på 850 gravsteder. En travl men dejlig tid. ■

www.Henneckestauder.dk

20 års erfaring.
Fokus på miljøvenlig produktion af stauder.

Mail: Henneckestauder@c.dk
Mobil: 21 73 29 90
Kontor: 55 45 92 66

DET GENFUNDNE KAPEL

Af Svend Andersen, svend@plantefokus.dk
Plantefokus

Kapel gemt bag lindetræer til flere sider. September 2015 inden beskæring vinter 2016.

Ved Herfølge kirke ligger der på kirkegården et lille hvidkalket kapel. I kapellets nærhed blev der for år tilbage plantet en del lindetræer.

Som årene gik voksede træerne, men det gjorde kapellet ikke, og det lille kapel blev dermed visuelt mindre og mindre og sværere og sværere at se.

Der måtte gøres noget, hvis kapellet ikke skulle forsvinde helt! Løsningen blev at gøre lindetræerne mindre og efter-

følgende holde dem formfaste så de i størrelse passer til den lille hvide bygning. Historien herom er et godt eksempel til at fortælle om muligheder, krav og faldgruber, når vi bruger træer som formede elementer på kirkegården.

Formning af trækroner kan ske på mindst to måder. Ved **knudebeskæring** som er en metode hvor man afskærer årsskud for enden af blivende hovedgrene, hvorved grenene danner knuder med mange skud i beskæringspunktet for enden af grenen. En anden metode er at bruge

Træopbygning inden beskæring og valg af to blivende træer. Vinter 2015-16.

Februar 2018. Genvækst efter indskæring, hvor de blivende grene tegner sig. Bemærk at hovedstamme og tykke grene i kronen er tilbageskåret og forgrenes et stykke under niveauet for ønsket knudedannelse.

principperne fra hækkлипning til at opnå en **formklippet** krone eller måske en 'stamhæk' bestående af flere træer med luft under 'hækken'.

Historien om lindene ved det lille kapel fortælles i artiklens billeder og tilhørende billedtekster. Omformningen af de fritvoksede lindetræer, til mindre knudebeskærte træer, skete ud fra de overvejelser og principper som beskrives efterfølgende.

Grundlæggende overvejelser

Når man vælger at formklippe/ -beskære træer er det med ønsket om at holde træerne i en ønsket størrelse, gerne med et særligt udtryk og funktion. Formede træer er ofte blandt kirkegårdens mest iøjnefaldende og bærende grønne elementer, der - når de er vellykkede - giver stor herlighedsværdi og valuta for pengene.

Når man vælger at forme træer er det vigtigt at holde sig for øje at form- eller knudebeskæring af træer er arbejdskrævende og dernæst at det tager lige så lang tid at klippe et 'usselt træ' som et vellykket træ. Træets placering, funktion og synlighed er ligeledes vigtig. Husk også at halvdelen af året står træet uden blade og i den tid er der kun grundopbygningen til at stå for funktion og æstetik i planteelementet. Alt sammen faktorer der skal tages højde for i et vellykket og velfungerende formet element.

At vælge den rette kronestørrelse, -form og stammehøjde på det formede element er ligeledes meget vigtigt. Valget af størrelse, udtryk og form skal ses i forhold til omgivelserne, både med træet som nøgent og nybeskåret, og efter

vækst med blade og årsskud. Til hjælp herfor kan det være en god ide at udse sig et vellykket beskåret element andetsteds, der kan bruges som 'model' og danne basis for dimensioner på træer på egen kirkegård.

Er træet egnet til formning?

Uanset valg af beskæringsform og elementtype er **grenopbygningen** i træet vigtig for et godt resultat med ensartethed og harmoni, med og uden løv. Ofte vælges formning af fritvoksede etablerede træer - som ved Herfølges lille kapel - fordi træerne er blevet for store. Det er imidlertid langt fra altid at sådanne træer opfylder de faglige grundkrav, hverken i art, alder eller opbygning.

Formes sådanne træer alligevel, investerer man i et både arbejdskrævende og dårligt resultat! Det optimale er i stedet at plante nye træer, valgt med en kroneopbygning og et grenantal der passer til formålet. Alternativt kan der startes med et helt ungt træ, hvor man selv styrer den grundlæggende grenopbygning til sikring af et godt resultat. Resultatet, når der startes forfra, kommer måske først nogle år senere, til gengæld bliver det perfekt og meget langtidsholdbart.

Principper for en god gren opbygning

For stamhække og for enkelttræer med formklippede kroner gælder det om at opnå en klippeflade i hele elementet med ligelig og tæt forgrening. Mængde og tykkelse af forgrenede hovedgrene inde i kronen skal derfor være ensartet højt som lavt. Fra alm. hække ved vi at klippes en hæk forkert med størst bredde i top, er det selvforstærkende at hækken bliver åben i bunden. Nedre grene skal

Februar 2020. Grundskelet fuldt opbygget. Årlig fjernelse af årsskud og dermed knudedannelse påbegyndt. Der kan stadig reguleres i grenantal (træ tv.), men bemærk den aftagende gren-tykkelse udad i kronen.

Det genfundne kapel i sommerudgave 2021.

være der fra start af og de skal sikres lys til vækst.

Ved opbygning af knudeformede træer er mulighederne formmæssigt nærmest uendelige. Igen handler det om en ligelig og harmonisk grenfordeling og gren-tykkelse i kronen. Grene skal spredes ud og træets tilbøjelighed til flere grene og mere vækst centralt over stammen skal reguleres. Et knudebeskåret træ med en jævn spredning af knuder er æstetisk i opbygning og spredningen er med til at sikre lys og vækst til de enkelte knuder og grene. Hvis grene nederst i kronen er lange er det en god idé at lade hovedgrenen forgrene sig i mindre grene med knuder. Derved sikres tykkelse og styrke på hovedgrenen nær stammen, på samme måde som ved et fritvoksende træ. Hvis et fritvoksende træ skal tilbageskæres og omdannes til knude-træ er princippet det samme. Tyndere blivende grene kan afskæres, der hvor knuden ønskes.

Tykke grene afskæres (gerne over sidegren) længere inde

Det kan være en god hjælp i processen med vurdering af muligheder og ønsker at finde referencetræer. Disse kan hjælpe til afdækning af muligheder og til fastlæggelse af størrelse og opbygning af egne træer.

i kronen med henblik på at danne flere nye og tyndere grene udad i kronen. Princippet kan ses på billederne.

Konklusion

Valget af form- og knudebeskæring af træer på kirkegården kræver grundige overvejelser og et fagligt kendskab til vejen hen mod et godt, smukt og funktionelt resultat. Formede træer er 'tidløse' i størrelse og med et stabilt udtryk, der opnår stigende skønhed og karakter over årene. Formede træer kræver årlig beskæring eller klipning, men det opvejes til fulde af at de er langtidsholdbare. Placeret rigtigt er de et af kirkegårdens bærende grønne elementer. Med muligheden for at konvertere de fritvoksende lindetræer ved Herfølge kirkegårds lille kapel, blev kapellet genfundet og det kom frem i lyset! De knudebeskårne træer spiller nu sammen med bygningen i nøje overvejet størrelse og form. Vigtigt er også at de ikke er i konflikt med anden beplantning, hverken på kort eller lang sigt. Beskæringsopgaven er også overkommelig med et lille antal træer. ■

Specialkursus

REKVIRER PROGRAM!

Form & knudebeskæring af træer

Fredericia torsdag den 24. februar 2022 kl. 9-16

- Specialbeskære træers opbygning, formning og beskæring belyses med billeder og besøg ved plantninger.
- Kurset giver teoretisk og praktisk indsigt i indsatser i forhold til opbygning, æstetik og funktion.

Reserver plads i dag (Ikke bindende) og få tilsendt program m.v.
1975 kr. ekskl. moms, inkl. forplejning

Svend Andersen

Plantefokus

Professionel træ- og planterådgivning

svend@plantefokus.dk. Tlf. 30 32 72 33

WEIDEMANN

designed for work

Nyhed!
Weidemann 1260 LP med kabine eller fast tag

Masser af udstyr i dansk topkvalitet fra Nesbo

Weidemann er en kraftfuld hjælper med et stort udvalg af udstyr til kirkegårdsarbejdet - ring til os og hør mere:

- Lave og smalle passager klares uden problemer.
- Vridningsfast læssearm til præcist arbejde og utrolige løftehøjder. Høj drivkraft. Stor manøvredegtighed.
- Enkelt skift af redskab uden udstigning af maskinen.
- Kombiner motor, førerplads, dæk mv. til jeres opgaver og behov.
- Let at transportere på anhænger.
- All-round maskiner til alle årstider.

Stemas A/S
Hadsten 86 43 49 00
Vojens 74 54 55 55
Køge 57 61 46 67
Roskilde 46 15 36 00

www.stemas.dk stemas@stemas.dk

STEMAS
member of JMM GROUP, Scandinavia

Bæredygtigt og smukt gravminde

Gravvasens dele er produceret af bæredygtige materialer. Den udvendige cylinder og låget er udført i aluminium. Det gør dem slidstærke og sikre, at de kan genanvendes til andre formål.

Den indvendige blomstervase er udført i genbrugsplast fra brugte fiskegarn.

De udsmykkede låg er udført i rene materialer; ler, glas, granit, kobber eller bronze.

Til al emballage er brugt FSC mærket pap.

Lysvase

Blomstervase

GRAVVASEN®

Se de mange muligheder eller kontakt os her
www.gravvasen.dk · info@gravvasen.dk

GRANDÆKNING ÅBYHØJ KIRKEGÅRD

Af Michael Hamerslag, mailto:mh@aaby-sogn.dk

Vi bruger 10 kg Nobilis grøn ungdom til et dobbelt kiste-gravsted. Selvom det kaldes grøn ungdom har det oftest en flot blå farve og dækker rigtig godt.

Vi har vores arbejdsplatforme monteret på vore elkøretø-

jer, så vi altid står tæt ved gravstedet. Det giver en ergonomisk god arbejdsstilling.

De fleste urnegravsteder fuld dækker vi stadigvæk på gammeldags måde. ■

Vore opretstående pyntninger laver vi i hul mursten, hvor der kan bruges meget forskelligt materiale i dekorationen. Murstenen genbruges fra år til år.

Vores udsmykninger er meget individuelle på gravstederne fra år til år.

Forskellige modeller af de aluminiums slisker vi bruger.

Vi laver vores granudsmykninger på aluminiums slisker.

EN FANTASTISK AFTEN PÅ RIBE NY KIRKEGÅRD

Af Hanne Nørgaard, hn.ribe@gmail.com

Tænk, at vi er så heldige, at bo i en by hvor kirkegårdene er fyldt med vilde blomster, sommerfugle, bier og andre insekter krydret med masser af fuglefløjt.

Nye tiltag

Og dertil en kirkegårdsleder, Hanne Gerken, der er en gave for vor by. Så når Hanne Gerken sammen med Ribe Havekreds inviterer på en aftentur på en af kirkegårdene, er det bare om at være med.

Hanne Gerken kunne med stor entusiasme fortælle om alle de tiltag der er blevet gjort og om de nye som er på vej. For år tilbage måtte over 100 store rønnetræer lade livet på grund af en svampesygdom. Det var et voldsomt indgreb, men for Hanne Gerken var det starten på mange nye muligheder. Derfor blev der plantet ahorn, ikke i lige linjer men i mindre grupper lidt forskudt, en fin løsning for at bløde op på de stramme lige linjer der var tidligere.

Indtryk

Herefter førte Hanne Gerken os gennem kirkegården ad hemmelige stier, græsgange gennem huller i hækkene, ind gennem magnoliahaven, kunstnerhaven, clematishaven, dyrehaven og den blå have. Undervejs måtte vi bøje os for nogle flotte grene med store tjørnebær - men som Hanne sagde: "Det behøver ikke altid være træerne der skal bøje af for mennesker"

Der er meget smukt på kirkegården, overalt ses fuglekasser og insekthoteller, ligesom der er planer om at lave et madpakkehus, hvor du som besøgende kan nyde området over en kop kaffe. Det er også muligt at låne en af de lette stole, du som besøgende selv må flytte lige hvorhen du syntes, en rigtig fin mulighed, og så er der tilmed også bænke rundt omkring som du kan benytte.

Der er biavlere tilknyttet kirkegården. De var også tilstede og fortalte livligt om deres arbejde og efterfølgende var der

mulighed for at købe nyslynget kirkegårdshonning af dem.

En fantastisk aften

Personalet havde virkelig sat en ære i at vise kirkegården fra sin smukkeste side og havde samlet alle bænke og

borde ved fortælle gyngerne, så vi efter en spændende tur kunne nyde den medbragte kaffe imens solen gik ned og flagermusene vågnede op. En virkelig fantastisk aften. En stor Tak til Hanne Gerken og personalet på Ribe Ny Kirkegård ■

GRANDÆKNING HELSINGØR KIRKEGÅRD

Af Lene Halkjær Jensen, redaktion@danskekirkegaarde.dk

På Helsingør Kirkegård er det 4. sæson, hvor grandækningen laves på net. Der kan bestilles forskellige typer og størrelser af grandækning; afhængig af hvor mange net,

der bruges og om der skal være dekoration og fyrreopstilling. ■

Indendørs laves net med nordmannsgran og nobilis. De forskellige typer af grandækning er bl.a. defineret ved hvor mange net der bruges af nordmannsgran og nobilis.

Når nettene er lagt ud, afsluttes med lidt af de lange granspidser eller lidt ekstra gran, for at binde grandækningen sammen.

Dekorationerne, som her på stedet kaldes sommerhatte, laves ved at et velegnet langt kryds fra grangrenen bindes sammen til en løs knude, hvor pynten stikkes i. Det hele kan smides ud, når grandækningen skal fjernes igen.

BYHISTORIE PÅ EN ALTERNATIV MÅDE

Af Susanne Guldager, sg@susanne-guldager.dk
Landskabsarkitekt mdl

Præsentation af bogen "Historie fortælles på kirkegården – byhistorie og begravelsespladser i Faaborg" ved forfatteren, Susanne Guldager.

For mange er en tur på kirkegården af stor interesse og for turister kan kirkegården være en vigtig kilde til viden om den by, man besøger.

Bogen: "Historie fortælles på kirkegården – byhistorie og begravelsespladser i Faaborg" fortæller byhistorie på en alternativ måde. Med byens kirkegårde og begravelsespladser, som udgangspunkt fortælles om byen og de mennesker, der har været med til at skabe den.

Denne fortælling om Faaborg starter i 1400-tallet, hvor byens kirke og kirkegård lå i middelalderbyens midte. Byens første kirke og kirkegård markeres i dag af Klokketårnet, mens de øvrige rester ligger godt gemt under jorden. Helligåndsklosterets kirke, som i dag er sognekirke, rummer

gravminder, der stammer fra den tid, hvor det var tilladt at blive gravlagt under kirkegulvet. I dag råder sognet over tre kirkegårde, der alle er i brug. Klosterkirkens kirkegård ved kirken og de 2 Assistenskirkegårde ved Østerbrogade, som blev anlagt efter forbuddet i 1805 mod at begrave i kirken.

I kirken og på kirkegårdene møder vi fine nyklassicistiske gravminder med symboler fra antikken og kan læse de udførlige inskriptioner ofte med religiøs karakter på mindsten både fra 16 -1700-tallet og fra 1800-tallet. Titlerne på gravminderne taler deres tydelige sprog om erhverv, familierelationer og funktioner, der næsten er glemt. Birke-dommer, told- og konsumptionsinspektør, agent, justitsråd, æresborger og distriktslæge er blot eksempler.

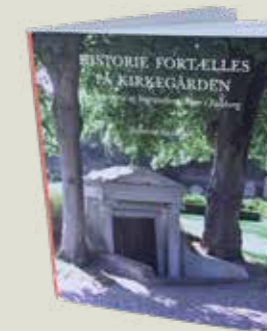
Den mosaiske begravelsesplads bidrager med et væsentligt kapitel til byens historie. Her finder vi gravminder med hebraiske påskrifter, som beskriver sorgen over tabet i et følelsesfuldt og hjertevarmt sprog, som er smukt, men fremmedartet for dansk sædvane.

I 1800-tallet blomstrede byen, men tiden bragte også krigene i Sønderjylland tæt på. Krigsmindesmærkerne fra den tid hædrer og mindes de døde helte. Byens købmænd havde fremgang og handlede og fragtede varer i stadigt større afstand fra byen, efterhånden som skibene blev både større og bedre. Et særligt afsnit vedrører de kunstnere, som takket være deres mæcen Mads-Tomat (Mads Rasmussen 1856 - 1916), fik sat byen på landkortet og skabt et kunstmuseum, hvis betydning ikke kan fremhæves nok. I løbet af 1900-tallet sker der et skred i takt med at synet på døden ændrer karakter og ligbrænding bliver almindeligt. Den mangfoldige og romantiske kirkegård vi har kaldt - de dødes haver - ændrer karakter og bliver nøgtern. Det giver pladsoverskud og nye muligheder. Bogen omtaler de planer som Faaborg kirkegård er i gang med at realisere for at imødekomme behovet for nye tidssvarende gravformer.

Der er mange indtryk, når man går rundt mellem de gamle gravsteder og mindesten. Vi mindes og husker. Vi møder

vores historie og bliver klogere, følelserne aktiveres, når vi bliver rørte og undres. Nutidens gravminder fortæller en anden historie, hvor ønsket om at glemme er fremtrædende. Det fulgte med ligbrændingens indførelse. ■

Historie fortælles på kirkegården – byhistorie og begravelsespladser i Faaborg

Bogen er på 136 sider med mange illustrationer og trykt så den nemt kan ligge i en stor lomme. Den koster 200 kr. og kan købes hos Bog og Ide, Østergade 36 i Faaborg. Mail: alstroems@bogpost.dk eller hos forfatteren. Mail: sg@susanne-guldager.dk eller fra forlaget Historia i Odense.

KREMATORIEKURSUS 2021

Af Tommy Christensen
redaktion@danskekirkegaarde.dk

Beredskab Fyns lektion i sikkerhed og brand, både teoretisk og praktisk, var som altid en succes og øjenåbner.

Krematoriekursus 2021 er netop afviklet i Svendborg i dagene 2. november til og med 5. november 2021.

16 kursister fra det ganske land og DKLs kursusudvalg havde sat hinanden stævne på Danhostel i Svendborg, hvor faciliteter og forplejning som vanligt var helt i top. Kurset som var coronaramt i 2020 var tilbage, og som i de seneste år var interessen fra forvaltningerne og deres ansatte stor. En del kursister var nyansatte og andre med en kort ansættelse bag sig, så lutter nye, nysgerrige og spørgelystne deltagere. Primært praktiske krematoriemedarbejdere men også et par krematorieledere deltog, og der var i det hele taget en rigtig god dialog og balance på årets hold.

DKLs grundkursus er en god del teori omkring krematorieovn og alle andre tekniske komponenter i moderne krematoriedrift, ligesom et besøg eller ekskursion og praktiske øvelser indgår i pensum. Krematoriekonsulent Søren Jepsen og samarbejdspartnere som Flexcon, Nedermann og Bøgesø Maskinfabrik er grundsubstansen i de

teoretiske lektioner. Tom Olsen fra DKL fortalte om det historiske tilbageblik omkring kremation, ligesom etik og arbejdsmiljø var vigtige elementer i årets kursus.

I år besøgte vi Odense krematorium, et gammelt men veldrevet krematorium, hvor engagerede medarbejdere viste rundt og fortalte. Beredskab Fyns lektion i sikkerhed og brand, både teoretisk og praktisk, var som altid en succes og øjenåbner. Svendborg krematorium danner en fin ramme omkring de praktiske øvelser, så stor tak for lån til dem.

Men vigtigst af alt får kursisdeltagere sat ansigt på kolleger, som står med akkurat samme udfordringer i dagligdagen, og snakken efter aftensmaden i de bløde sofaer er guld værd. Hyggelige aftensarrangementer fuldender bestræbelserne på at ryste kursisterne sammen, og indtrykket og evalueringen bekræfter da også dette. Kursusdeltagerne rejser hjem med nye indtryk i bagagen og mod på de daglige udfordringer.

Hvis man ønsker det, vender vi tilbage i 2022. ■

GRANDÆKNING FAABORG KIRKEGÅRD

Af Torben Ærenlund, aerenlund54@gmail.com

På Faaborg kirkegård laves grandækningen på traditionel vis. ■

GRANDÆKNING VEJGÅRD KIRKEGÅRD

Af Flemming Terkelsen, Kirkegaard@vejgaardsogn.dk

Din bedste hjælper på kirkegården året rundt

Ring for prøvetur

”
**Ring og aftal
en prøvetur.**
*Du gi'r kaffen
- vi gi'r kagen!*

Miljøvenlige motorer
Kan leveres med el-motor

Fås som SD-model
hvis du skal dreje
rigtig skarpt

**Kan også
leveres med
kabine**

Brugervenlig betjening
Kan køres af alle

**Hurtigt skift
af redskaber**

Undgå manuelle løft
Løfter op til 2.160 kg

Fås i 9 modelserier fra 20-75 hk med mere end 200 praktiske redskabsløsninger

Sjælland
Dianalund Motor A/S
Ventemøllevej 51, 4293 Dianalund
Tlf.: 58 26 58 56

Vi kører service i hele Danmark

Jylland/Fyn
Traktorgården Give ApS
Bæksgårdsvej 10, 7323 Give
Tlf.: 75 73 22 95

SVENDBORG ASSISTENS KIRKEGÅRD FEJRER 200 ÅR

Jesper Ishøj <jesper.ishoj@gmail.com
Svendborg kirkegårde

Den nytiltrådte kirkegårdsleder, Dennis Andersen, bød velkommen til reception i kirkegårdens maskinhal.

Tirsdag den 28. september i år var en stor dag i Svendborg, hvor Assistens Kirkegård kunne fejre 200-års jubilæum.

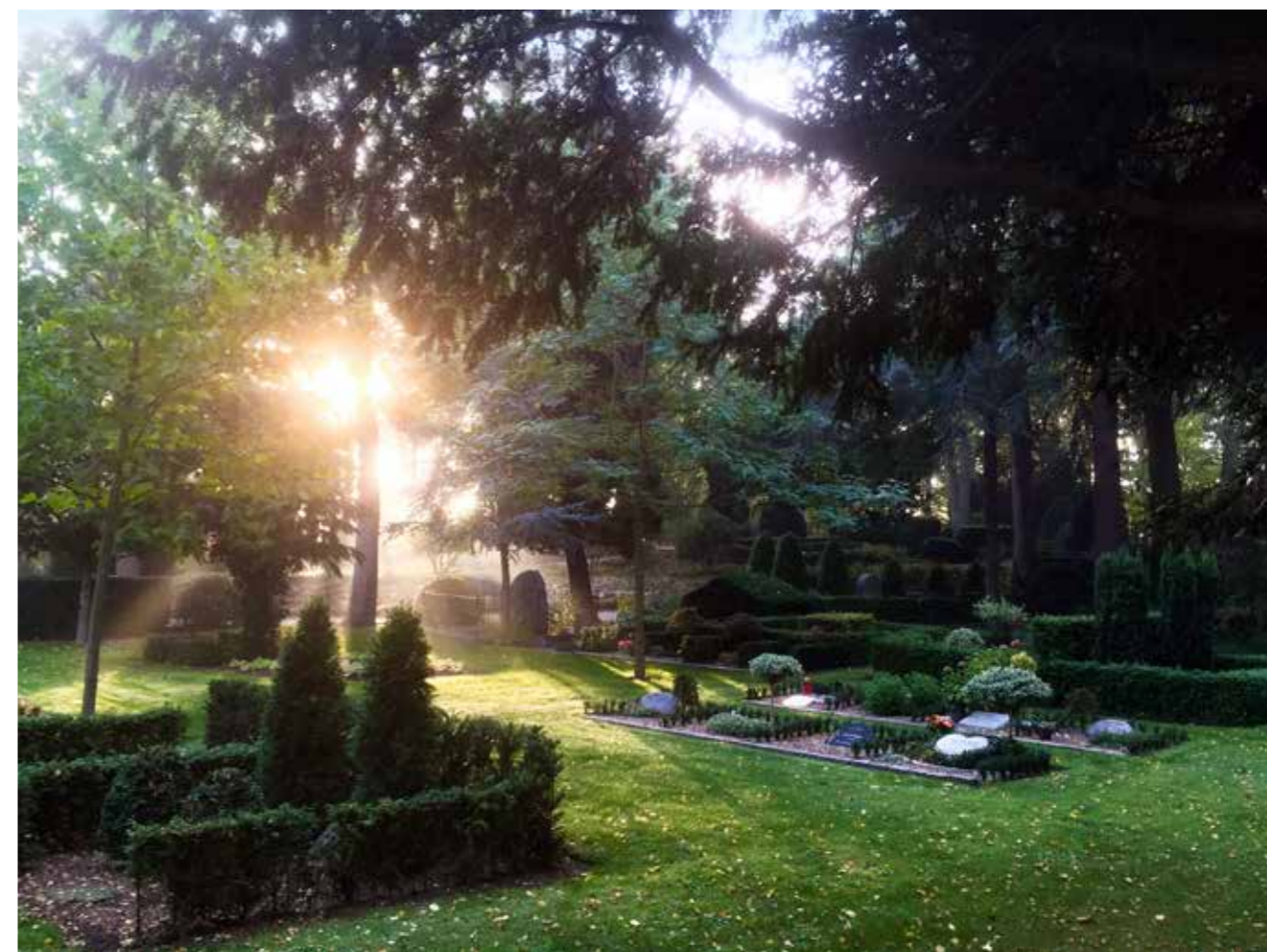
Dagen blev markeret på flere måder. Der var indbudt til stor reception i kirkegårdens maskinhal, hvor den nytiltrådte kirkegårdsleder Dennis Andersen tog imod gæster fra nær og fjern sammen med bestyrelsen.

Samtidig blev en ny bog om Svendborg Assistens Kirkegårds historie præsenteret. Den er skrevet af Tommy Christensen, der selv har været kirkegårdsleder på stedet

fra 1996 til 2018. Bogen er en beskrivelse af, hvordan bykirkegården i Svendborg har udviklet sig frem til i dag.

Da kirkegården blev indviet i 1821, var den sammenlignet med i dag, en mindre kirkegård, som lå i udkanten af byen. I dag er det en smuk gammel kirkegård, der ligger i hjertet af Svendborg. Den er blevet udvidet af flere omgange over årene til sin nuværende størrelse på 5 hektar og der er i perioden samtidig opført et kapel, et krematorium og et kolumbarium.

På jubilæumsdagen blev der også afholdt to koncerter i

Stemmingsbilleder fra Svendborg Assistens Kirkegård.

Svendborg kirkegårdes forhenværende kirkegårdsleder, Tommy Christensen, præsenterede jubilæumsbogen, som han selv og Marianne Kjær har skrevet.

En særlig udgave af de traditionsrige kirkegårdsspil "Livet der var engang" måtte udsættes til næste år p.g.a. corona.

I stedet for kirkegårdsspillet, blev der afholdt to koncerter, med sange, skrevet til lejligheden.

kapellet med sange specielt skrevet som en musikalsk gave til kirkegården.

Oprindeligt var det planen, at der i forbindelse med jubilæet i år skulle opføres en særlig udgave af kirkegårdsspillene "Livet der var engang". Forestillingerne, som tager udgangspunkt i historier og skæbner blandt de mennesker, som ligger begravet på kirkegården, har været et fast element på Svendborg Assistens Kirkegård siden 2003. Men corona betød, at alle forberedelserne til projektet ikke kunne gennemføres.

Derfor havde kirkegårdspillenes kapelmester og komponist Povl Chr. Balslev, sammen med teaterinstruktøren Marianne Kjær, skrevet 14 nye sange, der som samlet værk havde fået titlen "Svendborger gennem 200 år". Musikken blev sammen med oplæsning uropført af det musikalske hold fra teaterforestillingerne og skuespillere fra Svendborg Fritids Teater.

Kirkegårdsspillene bliver i stedet gennemført næste år. ■

Helt nye muligheder med **digitalt kirkegårdskort**

Smart nyt kortmodul fra EG Brandsoft gør det nemt at præsentere kirkegårdsdata i en letforståelig grafisk udgave. Det sikrer bedre kommunikation og nemmere planlægning.

- ✓ Nem kommunikation med kirkegårdens kunder, menighedsrådet og de øvrige interessenter
- ✓ Tydelig registrering af planlagte ændringer
- ✓ Hurtig og håndgribelig disponering af gravstederne

Kontakt EG Brandsoft på 9928 3565 eller skriv en mail til support@brandsoft.dk og hør mere om det nye kortmodul.

www.eg.dk

Let's go further

Kortmodul kan bruges i kirkegårdssystemet, på mobil, iPad eller via appen Find Gravsted.

Kom forbi vores 3500m² showroom i Låsby
Nordeuropas største showroom med nye og brugte minilæssere

AVANT
Danmark

FLERE MODELLER TIL KIRKEGÅRDEN - FRA 105.000,-

Over 20 forskellige modeller

- Fra 700 kg - 2.540 kg egenvægt
- Både diesel, el, gas og benzin
- +270 forskellige redskaber

Græsklipper

Miljørive

Løvsuger

8" slange tager granafdækning

AVANT
Danmark

Jylland: 8695 7522 - Århusvej 12, 8670 Låsby
Sjælland: 5965 6037 - Industrivej 17, 4534 Hørve

Se alt udstyr på hjemmesiden:
www.avant.dk

GRANDÆKNING NYBORG KIRKEGÅRDE

Af Anders Beck Larsen, anders@nyborg-kirkegaarde.dk

Grandækningen laves på slisker udendørs, og bindes sammen med gran, der lægges direkte på gravstedet. ■

ADMINISTRATIONSKURSUS

FDK afholder administrationskursus i dagene 4.-6. april 2022

Kurset afholdes på Best Western Hotel i Svendborg og henvender sig til kirkegårdsledere, kirkegårdsassistenter, kontor ansatte og alle andre, der i det daglige beskæftiger sig med kirkegårdens administration.

Formål:

Nyttig viden indenfor:

- Økonomi
- Ergonomi
- Arbejds miljø
- Brandsoft
- Kirkegårds kort
- Arvelov/brugsret
- Årets overraskelse -underholdning inkl. forfriskninger!!!

Derudover byder FDK og Best Western på lækre faciliteter, god mad og ikke mindst uvurderlig networking med kolleger fra hele landet.

Pris:
Kr. 5.400,-

Tid og Sted:
Best Western Hotel Svendborg i dagene 4. -6. april 2022.

Tilmelding og info

Skynd dig at tilmelde dig på kursus@danskekirkegaarde.dk, eller kontakt vores kursusleder Tommy Nilsson på 23453556. Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Vi glæder os til at se dig!!!

LEDERKURSUS

FDK afholder lederkurset modul 4 i dagene 14. – 16. marts 2022

Modul 4: Personalejura, forvaltning og økonomistyring

Udbytte

Deltagerne får helhedskendskab til de væsentlige lovgivninger, der regulerer ansættelsesforhold i den offentlige sektor, den forvaltningsmæssige ramme og de økonomiske styringsrammer og -redskaber.

Personalejura

- Den kirkelige struktur og jura
- Tjenestemandsløven
- Funktionærreglerne
- 3F og HK-overenskomst – at læse og forstå
- Personalestyrelsen – som sparringspartner
- PAV som redskab
- Sygdom, barsel, omsorgsdage og andet fravær
- Ferieloven, særlige feriedage, G-dage
- Forvaltningsret

Forvaltningsret

- Habilitet
- Partshøring
- Partshøring og begrundelser
- Aktindsigt
- Spørgsmål om saglige hensyn ved skønsudøvelse på personaleområdet

Økonomi

- Generel regnskabsforståelse / Regnskab og budgetter
- Konteringsplan
- Takstberegning
- Lønregnskab
- Momsregler
- 5 % midler
- Ressourcestyring
- Legater
- Lån i stiftsmidlerne

Tid og sted

Kurset afvikles på 3 internat dage kl. 09.00 – 18.00. Kurset afholdes på Best Western Hotel i Svendborg. Deltagerantal max 18 personer.

Pris
11.900 kr.

Dato
Udbydes 14. – 16. marts 2022

Tilmelding og info

Ønsker du at tilmelde dig et kursus eller har du spørgsmål, kan du kontakte vores kursusleder Tommy Nilsson på kursus@danskekirkegaarde.dk eller på telefon: 23 45 35 56. Du kan også se mere om lederkurserne på www.danskekirkegaarde.dk/aktiviteter/lederkursus

GRANDÆKNING SVENDBORG KIRKEGÅRDE

Af Tommy Christensen, redaktion@danskekirkegaarde.dk

Her er tre billeder fra Svendborg kirkegårde i 2008, hvor vi afviklede et lille internt grandækningskursus. Arbejdsmiljø - rent grandækningsmæssigt - var en by i

Rusland, men leget med materialerne blev der, og kreati-
tionererne udstråler godt humør ■

GRANDÆKNING TARM KIRKEGÅRD

Af Christian Høybye Hougaard, chha@km.dk

Her er lidt billeder fra Tarm kirkegård fra 2020. De gør hvert år "lidt" ekstra ud af granpyntningen. Det er

ikke det samme, der laves hvert år. Vi var på tur derude sidste år, hvor de bl.a. havde lavet et krybbespil. ■

Tidsskriftet KIRKEGÅRDEN

Tidsskriftet KIRKEGÅRDEN er et fagblad for de danske kirkegårde og krematorier. Tidsskriftet henvender sig til alle, der har tilknytning til kirkegårde og her kan man finde inspiration, nyheder og nyttig viden.

Tidsskriftet udkommer 6 gange pr. år og sendes til mere end 900 kirkegårdsfolk landet over.

Et abonnement koster 350,- kr. pr. år

(400,- kr. hvis bladet skal sendes til adresser i udlandet)

Redaktion sætter stor pris på faglige indlæg fra både ind- og udland, ligesom udenlandske firmaer er velkomne til at købe annonce plads i bladet.

For yderligere oplysninger eller bestilling af abonnement:
Se hjemmesiden:
danskekirkegaarde.dk/tidsskrift

NICODAN

Nicodan Teknik Aps Lysemosen 25, DK - 8600 Silkeborg
Tlf 8757 2055 www.nicodan.dk info@nicodan.dk

En traktor -
Mange muligheder
John Deere 1026R

STAMA LØVSUGER MK10
ideel til kirkegården

100% elektrisk · Støjsvag
Kraftig sugeeffekt

ARS

Alle redskaber er lette & ergonomiske

FÅ GODE RÅD OG VEJLEDNING
- book en demo eller et møde

Leif på tlf. 20 54 69 66
lm@havdrup-maskinforretning.dk

Børge på tlf. 51 29 41 69
bg@havdrup-maskinforretning.dk

A/S HAVDRUP MASKINFORRETNING

Salbjergvej 4 - 4622 Havdrup - Tlf. 46 18 55 44

Se mere på www.havdrup-maskinforretning.dk

Vi tager forbehold for eventuelle trykfejl

KALENDEREN

24. februar 2022

Form & knudebeskæring af træer

Kurset afholdes i Fredericia, fra kl. 9.00 – 16.00 og koster kr. 1.975 ex. moms. Mere info og tilmelding ved henvendelse til svend@plantefokus eller på tlf. 30 32 72 33.

10. marts 2022

Kirkegårdskonferencen 2022

Kirkegårdskonferencen afholdes i et samarbejde mellem IGN, FAKK, FDK og Landsforeningen af Menighedsråd. Temaet er Grøn omstilling. Tilmelding senest d. 24. februar på www.ign.ku.dk/kirkegaarde

14. – 16. marts 2022

Lederkursus – Modul 4 - på Best Western Hotel i Svendborg

FDK afholder kurset 'Personalejura, forvaltning og økonomistyring' (modul 4). Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. Tilmelding på mail: kursus@danskekirkegaarde.dk

4. - 6. april 2022

Administrationskursus på Best Western Hotel i Svendborg

FDK afholder Administrationskursus. Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. Tilmelding på mail: kursus@danskekirkegaarde.dk

9. – 10. maj 2022

Årsmøde for FDK og DKL

DKL og FDK afholder fælles årsmøde i Helsingør.

18. maj 2022

Bæredygtighed på arbejdspladsen

Hørlufsholm kirkegård i Næstved afholder en grøn temadag, hvor økologi og bæredygtighed er i fokus. Dagen er målrettet kirke, kirkegårde og andre virksomheder inden for det grønne.

30. - 31. maj 2022

Foreningen for Kirkegårdskultur afholder årsmøde i Svendborg og på Ærø

Vi mødes i Svendborg til foredrag mm. mandag eftermiddag, og om tirsdagen er der heldagsekskursion til Ærø. Medlemmer får tilsendt invitation, ikke-medlemmer er også velkomne. Se mere på www.kirkegaardskultur.dk.

11. - 13. september 2022

Studiatur i forbindelse med Nordisk Kongres

I forbindelse med Nordisk Kongres i Tampere (Tammerfors) arrangerer FDK en to dages studietur til kirkegårde og krematorium i Helsinki og omegn.

14. – 16. september 2022

Nordisk Kongres

Kongressens tema er "Kirkegården som kulturarvsbærer og dens betydning for miljøet".

Se mere på <https://nfkktampere.fi/> hvor man bl.a. kan se programmet. Tilmelding vil være muligt fra januar 2022.

20. – 21. april 2023

Studiatur til Friedhof Ohlsdorf i Hamborg

Den udsatte studietur til Friedhof Ohlsdorf i Hamborg, arrangeret af FDK og Foreningen for Kirkegårdskultur, er nu programsat igen. Nærmere information følger.

Vinderup Maskiner

Vinderup Maskiner A/S

Nr. Bjertvej 7, DK-7830 Vinderup
Tlf: +45 97 44 17 00

1022LX (22hk)

PRIS

127.500,-

1026LX (26hk)

PRIS

152.500,-

Priserne er excl. moms

Kubotamotor, 3 cyl. m/vandkøling, hurtigskift, redskabshydraulik i joystick og komplet lyspakke

Besøg www.vmloader.dk og se det fulde produktprogram

TRÆ- OG NATUR PLEJE

På Fyn & Øerne

TRÆFÆLDNING
STUBFRÆSNING
med nænsom kørsel på græs
20 ÅRS ERFARING

RING 22 50 70 38
-og få et tilbud på opgaven

www.hmhanzen.dk

info@hmhanzen.dk | +45 22 50 70 38 | Sandagervej 6, 5854 Gislev

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Rikke Nørulf, Silkeborg Kirkegård
Fdk-kontor@protonmail.com
Tlf.: 26716519

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Springbakken 1, 9230 Svenstrup J.
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk
Tlf: 60 53 59 00

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat i den originale opløsning. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

Danske Krematoriernes Landsforening

Sekretariat:

Viborgvej 10
7500 Holstebro
Tlf. 40 13 02 23
E-mail: admin@dkl.dk

Formand / Formand for teknisk udvalg:

Tom Olsen, Fælleskrematoriet i Ringsted
Tlf. 26 86 02 01
E-mail: tomo@km.dk

Næstformand:

Erik Bach
Tlf. 61 77 98 85
E-mail: erik.bach.aarhus@gmail.com

Kursusudvalg:

Erik Bach
Tlf. 61 77 98 85
E-mail: erik.bach.aarhus@gmail.com

Tommy Christensen

Tlf. 20 41 61 86
E-mail: tcchristensen@outlook.dk

Se mere på www.dkl.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde mellem FDK – Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og DKL – Danske Krematoriernes Landsforening

Oplag: 1.150 stk.

Abonnement

Pris: 345,- kr. pr. år
(465,- kr. pr. år for abonnenter udenfor Danmark)
Bestilling eller ændring af abonnement sendes til kontor@danskekirkegaarde.dk

Udgivelser og deadlines i 2022

Nr. 1, februar 2022	15. januar 2022
Nr. 2, april 2022	20. marts 2022
Nr. 3, juni 2022	20. maj 2022
Nr. 4, august 2022	20. juli 2022
Nr. 5, oktober 2022	15. september 2022
Nr. 6, december 2022	15. november 2022

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.700,-
1/2 side	kr. 2.700,-
1/4 side, stående	kr. 1.700,-
1/4 side, liggende	kr. 1.700,-
1/8 side	kr. 1.200,-
Visitkort	kr. 1.000,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
Priserne er eks. moms.

Annoncesalg

Tommy Nilsson, Hvidovre Kirkegård
Mail: tn@fkih.dk, tlf. 23 45 35 56

FRA REDAKTIONEN

Der er en stigende opmærksomhed på begrebet 'Grøn Kirke'. Det er naturligt, at vi er opmærksomme på tren- den og tilpasser kirkegårdsdriften til de nye politiske signaler om et øget fokus på biodiversiteten. Det er ikke længere nok at kirkegårdene fremstår som grønne anlæg, hvor vi fjerner alt døende materiale som græs, blade mv. Det medfører at der skal være områder på kirkegårdene, der får et langt mere naturpræget udtryk. Der skal altså gives plads til naturen, så den i højere grad kan udvikle sig på dens egne præmisser, i stedet for at vi som forvaltere af kirkegårdene, hele tiden skal definere hvad der må være der.

Derudover vil det også medføre, at der vil være et stadig stigende fokus den driftsteknik vi anvender, det gælder både hvordan vi organiserer arbejdet og i valget af de tekniske løsninger vi anvender, for at vi derigennem kan medvirke til at reducere miljøbelastningen på kirkegår- dene.

I redaktionen for dette blad, er der fokus på, at de mange forskellige tiltag der allerede er taget rundt om

på kirkegårdene, bliver delt til inspiration for andre. Vi skal derfor opfordre Jer til at skrive om de tiltag I har taget for at skabe en bredere biodiversitet på netop jeres kirkegård.

Når vi ser ind i udfordringer vi vil stå over for i de kom- mende år i forhold til kirkegårdenes samlede udtryk, skal vi glæde os over de resultater der fremgår af under- søgelsen 'Religiøsitet og forholdet til Folkekirken', hvor der er 42% af de adspurgte, der har besøgt en kirkegård i det forløbne år, udover den deltagelse der har været i forbindelse med begravelser og bisættelser. Desuden viser resultaterne at det er stor accept af, at folkekirken anvender midler til plejen af kirkegårdene. Resultaterne understreger at kirkegårdene har været i stand til at ændre deres udseende over de sidste 50 år, som følge af den ændrede begravelseskultur, til borgernes tilfreds- hed. De nye udfordringer, med at give kirkegårdene et mere naturligt udseende, vil vi også løfte til borgernes tilfredshed.

I ønskes alle en glædelig jul og et godt nytår.

**Fornyelse med respekt
for tradition siden 1982**

 JESSING

- Se flere produkter på www.jessing.eu

